

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.689.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 6539, złożoną przez Pana Posła Krzysztofa Piątkowskiego w sprawie działań na rzecz ograniczenia problemu bezdomności w Polsce, proszę przyjąć wyjaśnienia pozostające we właściwości Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

W kontekście pytania o działania podejmowane na rzecz wsparcia samorządów w walce z bezdomnością należy wspomnieć, że Rada Ministrów przyjęła cztery programy, na mocy których prawie 200 tysięcy pracowników samorządowych, realizujących istotne zadania z zakresu pomocy społecznej, zostanie objętych wsparciem i otrzyma dodatki motywacyjne w wysokości 1000 zł brutto w latach 2024 – 2027. Wśród rzeczonych programów wymienić należy:

- „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024–2027”;
- „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na lata 2024-2027”;
- „Dofinansowanie wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka na lata 2024-2027”;
- „Dofinansowanie wynagrodzeń w postaci dodatku motywacyjnego oraz kosztów składek od tych wynagrodzeń pracowników zatrudnionych w samorządowych instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na lata 2024–2027”.

Kwota środków przeznaczonych na realizację rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024–2027 wynosi 6 721 400 000 zł, z tego: 960 200 000 zł w roku 2024, 1 920 400 000 zł w roku 2025, w roku 2026 - 1 920 400 000 zł, zaś w roku 2027 - 1 920 400 000 zł. Program obejmuje pracowników zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, w tym między innymi w schroniskach dla osób bezdomnych i schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego lub na ich zlecenie .

Na realizację rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na lata 2024–2027” w całym okresie jego trwania przeznaczone zostanie 1 161 300 000 zł, z czego w roku 2024 165 900 000 zł, zaś w latach 2025,2026 i 2027 po 331 800 000 zł na każdy rok.

Środki zabezpieczone na realizację rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka na lata 2024–2027 to 157 500 000 zł., z czego na rok 2024 przypadło 22 500 000 zł, zaś na lata 2025, 2026 i 2027 po 45 000 000 zł na każdy rok.

Łączna kwota środków przeznaczonych na wypłatę dodatków motywacyjnych w ramach rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń w postaci dodatku motywacyjnego

oraz kosztów składek od wynagrodzeń pracowników zatrudnionych w samorządowych instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na lata 2024–2027” w całym okresie jego realizacji wynosi 2 079 200 000 zł, z czego w roku 2024 przeznaczono 231 400 000 zł, zaś w kolejnych latach planuje się przekazanie: w roku 2025 – 539 300 000 zł, 615 900 000 zł w roku 2026 i 692 600 000 zł w roku 2027.

Przyjmując ww. programy, Rada Ministrów wyszła naprzeciw oczekiwaniom blisko 200 tysięcy samorządowych pracowników - w tym pracowników systemu pomocy społecznej, realizujących zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej, pracujących w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej. Wprowadzone rozwiązania są również znaczącą formą wsparcia samorządów w realizowanych przez nie zadaniach własnych i odpowiedzią na wieloletnie apele pracowników systemu pomocy społecznej. Udzielone samorządom wsparcie pozwoli na podwyższenie wynagrodzeń pozostałych pracowników samorządowych – w zależności od struktury organizacyjnej ustalonej w danym samorządzie i lokalnych potrzeb. Modyfikacja programów nie jest obecnie planowana.

Podstawą ustalania poziomu wynagrodzenia pracowników samorządowych - w zależności od zajmowanego przez nich stanowiska, posiadanego wykształcenia oraz stażu pracy – są przepisy wydane na podstawie ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1960), określające zasady wynagradzania tej grupy pracowników, pozostawiające kwestie ustalania całkowitej wysokości ich wynagrodzenia w gestii pracodawców samorządowych. Mowa o:

- rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.);
- regulaminie wynagradzania wydawanym przez pracodawcę samorządowego.

Warto w tym miejscu podkreślić, że Parlament przyjął ustawę o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, której celem jest zbudowanie nowego systemu finansowania zadań realizowanych przez samorzady.

Kryzys bezdomności jest jedną z najbardziej dramatycznych form wykluczenia społecznego. Zasady, formy i sposoby wsparcia osób bezdomnych regulują przepisy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.), w których sformułowano definicję osoby bezdomnej, wskazano bezdomność jako jeden z powodów przyznawania świadczeń z pomocy społecznej, uregulowano formy pomocy mające na celu umożliwienie osobom w kryzysie bezdomności usamodzielnienie się, zdefiniowano rodzaje placówek dla osób bezdomnych oraz określono zadania dla poszczególnych szczebli administracji publicznej w zakresie przeciwdziałania bezdomności.

Z przeprowadzonego w lutym br. na zlecenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Ogólnopolskiego Badania Liczby Osób Bezdomnych wynika, że w Polsce jest 31 042 osób dotkniętych kryzysem bezdomności, z czego 80% stanowią mężczyźni, a 20% kobiety. Wynik ten nie odbiega znacząco od średniej wyciągniętej z ostatnich badań. Na przestrzeni minionych siedmiu lat liczba osób w kryzysie bezdomności wahała się w kraju między 30 000 (badanie z 2019 r.) a 33 000 (badanie z 2017 r.). Wśród głównych przyczyn bezdomności osoby biorące udział w badaniu wskazały uzależnienie od alkoholu (19%), konflikt rodzinny (17%) i eksmisję/wymeldowanie z mieszkania (11%), a poza tym: rozpad związku (8%), bezrobocie/utratę pracy (7%) oraz zły stan zdrowia/niepełnosprawność (7%).

Zapisy dotyczące systemowej walki z bezdomnością zawarte są w dokumentach strategicznych, opracowanych w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, a przyjętych przez Radę Ministrów. Takim dokumentem jest np. „Krajowy Program

Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030”, czy podpisana przez Polskę Deklaracja Lizbońska z 2021 r. w sprawie m. in. utworzenia Europejskiej Platformy na rzecz Zwalczania Bezdomności.

Gmina i powiat obowiązane są, zgodnie z przepisami ustawy, do wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej i nie mogą odmówić wsparcia osobie potrzebującej, mimo istniejącego obowiązku osób fizycznych lub prawnych do zaspokajania ich niezbędnych potrzeb życiowych (art. 16 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej). Art. 17 ustawy o pomocy społecznej stanowi, że do zadań własnych gminy należy m. in. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych, prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki.

Zarządzeniem nr 24 Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 czerwca 2024 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw reformy systemu pomocy społecznej (Dz. Urz. MRPiPS z 2024 r. poz. 24) powołano Zespół do spraw reformy systemu pomocy społecznej. Jego członkowie - eksperci, praktycy i osoby ze świata nauki - przyjrzą się funkcjonującym rozwiązaniom prawnym i organizacyjnym w systemie pomocy społecznej, by poprzez wyznaczenie obszarów i kierunków zmian wypracować rozwiązania system ten reformujące. Reforma doprowadzi do integracji różnych form wsparcia oraz współpracy pomiędzy instytucjami państwowymi, samorządami, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi społecznościami, co przyczyni się do zwiększenia skuteczności podejmowanych działań pomocowych.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom organizacji pozarządowych, przygotowano również projekt nowelizacji rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie minimalnych standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni (Dz.U. z 2018 r. poz. 896).

Obecne kierownictwo MRPiPS prowadzi bliską współpracę z organizacjami pozarządowymi. Wszelkie nowelizacje rozporządzeń, metodologii badania oraz dokumentów strategicznych będą uwzględniały głos podmiotów tzw. trzeciego sektora, zajmujących się problematyką pomocy osobom w kryzysie bezdomności.

Zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 7a ustawy o pomocy społecznej, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego wspiera finansowo, w określonym przez siebie zakresie, programy realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego lub podmioty uprawnione, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej realizowany jest Program „Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym”. Jego głównym celem jest inspirowanie i wspieranie działań nakierowanych na walkę z problemem bezdomności, inspirowanie do wdrażania nowych metod pracy z osobami w kryzysie bezdomności oraz wprowadzania programów aktywizacji społecznej i zawodowej tych osób. Inicjatywa ma charakter uzupełniający wobec ustawowych obowiązków samorządów gmin w zakresie przeciwdziałania bezdomności, wspiera też działalność podmiotów pozarządowych, funkcjonujących w obszarze pomocy społecznej. Na Program w ostatnich latach zostały przeznaczone następujące środki:

- 2023 r. – 5 500 000,00 zł;
- 2022 r. – 10 500 000,00 zł (w tym kwota programowa – 5 500 000,00 zł i dodatkowe środki 5 000 000,00 zł);

- 2021 r. – 8 500 000,00 zł (w tym kwota programowa 5 500 000,00 zł i dodatkowe środki – 3 000 000,00 zł).

Na dofinansowanie działań w ramach Programu „Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym”, Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przeznaczył w 2024 r. kwotę 5 500 000 zł. Środki te zostały wykorzystane przez 44 podmioty wyłonione w ramach otwartego konkursu. W 2025 roku realizacja Programu będzie kontynuowana i finansowana ze środków budżetowych zaplanowanych na bieżący rok w kwocie 10 500 000 mln zł (część 44 - Zabezpieczenie społeczne w dziale 852, rozdziale 85295), czyli prawie dwukrotnie wyższej.

Ponadto, ze środków Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS), realizowany będzie m. in. projekt pn. „Wsparcie instytucji zajmujących się pomocą i integracją społeczną”. Jedno z zadań w nim przewidzianych skupia się na wypracowaniu mechanizmów walki z kryzysem bezdomności. Jednym z jego celów jest opracowanie Ogólnopolskiego modelu świadczenia zdeinstytucjonalizowanych usług wsparcia osobom w kryzysie bezdomności i zagrożonym bezdomnością (z zastosowaniem metody „Najpierw mieszkanie”).

Przedstawiciele Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, od powołania w czerwcu 2024 r., uczestniczą w posiedzeniach Parlamentarnego Zespołu ds. Zakończenia Bezdomności. Biorą w nim również udział m. in. przedstawiciele innych resortów, jednostek samorządu terytorialnego i organizacji społecznych zajmujących się wsparciem dla osób w kryzysie bezdomności oraz profilaktyką w tym zakresie. Każde posiedzenie dotyczy innych kwestii związanych ze zwalczaniem bezdomności. Przykładowo odbyły się spotkania, gdzie dyskutowano o systemach wsparcia osób w kryzysie bezdomności w miastach, przedsięwzięć w ramach podejścia „Najpierw Mieszkanie”, uzależnień, czy też pomocy medycznej dla osób w kryzysie bezdomności. Na każde posiedzenia zapraszani są eksperci i goście w zależności od poruszanego tematu. Planowane jest kontynuowanie posiedzeń w 2025 r.

Od 1 stycznia 2025 r. w polskim systemie prawnym funkcjonuje zawód „Pracownik do spraw streetworkingu (Streetworker)”. Zawód wprowadzono na podstawie Rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zmieniającego rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania, które ukazało się w Dzienniku Ustaw z 2024 r. pod pozycją 1372. Stanowi to oficjalnie wprowadzenie do polskiego porządku streetworkingu jako zawodu, który w dużej mierze związany jest ze świadczeniem pomocy osobom w kryzysie bezdomności.

Dodatkowo, każdego roku, na początku okresu jesienno-zimowego, Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej występuje do wszystkich Wojewodów z apelem o zorganizowanie i koordynację działań mających na celu pomoc osobom bezdomnym i ubogim - zwłaszcza w formie zabezpieczenia noclegu i posiłku dla osób ich potrzebujących.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/